

بر اساس قانون «تهمت و افترا و نشر اکاذیب» چه مجازاتهایی دارد؟

روز گذشته اولین مناظره کاندیداهای انتخابات ریاست جمهوری برگزار شد و همانگونه که پیش بینی می شد با حاشیه های داغی همراه بود ...

روز گذشته اولین مناظره کاندیداهای انتخابات ریاست جمهوری برگزار شد و همانگونه که پیش بینی می شد با حاشیه های داغی همراه بود به گونه ای که در برخی از دقایق کاندیداها حملات تندی به یکدیگر داشتند. حسن روحانی و معاون اولش اسحاق جهانگیری حملات و ضد حملاتی در برابر محمد باقر قالیباف یکی از کاندیداهای جناح اصولگرایان داشتند اما آنچه که میان سخنان این کاندیداها مشترک جلوه می کرد مطرح کردن ادعای تهمت و افترا بودن سخنان طرف مقابل بود. لذا بر اساس اینکه همه کاندیداهای انتخابات ریاست جمهوری تاکید بر قانونگرایی را یکی از مهمترین برنامه های خود اعلام کرده اند در این مطلب می خواهیم ببینیم بر اساس قانون تهمت و افترا و نشر اکاذیب دارای چه تعاریف و اثراتی می باشد.

به گزارش «تابناک»؛ بسیاری از مواقع پیش آمده که دیگران به راحتی به امری متهم می شوند که ندیده و نشنیده ایم و یا نهایتاً از دیگری شنیده ایم؛ بدون آنکه مطمئن باشیم فردی که متهم شده به واقع آن عمل را انجام داده است یا نه، بدون آنکه به عواقب ناشی از آن که منجر به از بین رفتن آبروی افراد می شود توجهی شود، تعرض به حیثیت و آبروی افراد از نظر قانونگذار جرم محسوب می شود.

بر اساس قانون هر فردی که با عمل و رفتار خود باعث ورود ضرر مادی یا معنوی به دیگران شود، مکلف به جبران این زیان می باشد. تکلیف به جبران خسارت یک اصل اجتماعی پذیرفته شده در قریب به اتفاق نظام های حقوقی می باشد و بر همین اساس قانونگذار ضمانت اجراهای مدنی و کیفری متفاوت و خاصی را برای تضمین و اعاده حقوق از دست رفته افراد در نظر گرفته است.

ماده 697 بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی: «هر کس به وسیله اوراق چاپی یا خطی یا به وسیله درج در روزنامه و جراید یا نطق در مجامع یا به هر وسیله دیگر به کسی امری را صریحاً نسبت دهد یا آنها را منتشر کند که مطابق قانون آن امر جرم محسوب می شود و نتواند صحت آن اسناد را ثابت کند، جز در مواردی که موجب حد است، به یک ماه تا یک سال حبس و تا 74 ضربه شلاق یا یکی از آنها حسب مورد محکوم خواهد شد.»

آنچه را که مردم به غلط ادعای حیثیت می دانند، در واقع همان اعاده حیثیت می باشد که قانونگذار بیان نموده است. اعاده به معنای بازگرداندن می باشد و اصطلاح اعاده حیثیت، یعنی بازگرداندن وضع و حالت افراد از جهت پایین آمدن حیثیت و موقعیت اجتماعی آنها در جامعه که به واسطه مطرح کردن شکایت واهی و خلاف حقیقت نسبت به آنها اتفاق افتاده است، به حالت سابق خود می باشد.

به عبارت دیگر با این کار تلاش می شود که آب رفته را به جوی بازگرداند، زیرا علاوه بر اینکه جان و اموال مردم مورد حمایت قانونگذار قرار گرفته است حیثیت و آبروی آنها هم در نظر قانونگذار محترم و مورد حمایت می باشد، پس تعرض به آن موجب برخورد قانونی می باشد.

بنابراین فردی که در اثر تهمت دروغین و ادعای خلاف واقع دیگری آبرویش از دست برود، تلاش می کند تا در افکار عمومی یا در جمع خاصی این آبرو مجدداً احیا شود و با اثبات بی گناهی خود، موقعیت اجتماعی خود را تا حد امکان به حالت قبل برگرداند.

پس اعاده حیثیت بیشتر ناظر بر بازگرداندن اعتبار معنوی اشخاص می باشد که از طریق اقدام به تعقیب کیفری شخص مفتری (شخصی است که با مطرح نمودن شکایت غیر واقعی باعث هتک حیثیت و از بین رفتن آبروی دیگری شده

است) حاصل می شود.

به طور مثال فردی همسایه اش را متهم به سرقت از منزلش می کند، اما بعد از رسیدگی قضایی روشن می شود همسایه بی گناه است و سارق شخص دیگری است. بنابراین همسایه بعد از اثبات بی گناهی خویش می تواند مطابق ماده 697 از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی تحت عنوان مفتری شخص شاکی را تعقیب کند. معمولاً در این خصوص شخص با طرح شکایت افترا در دادسرا تقاضای تحقیق، تعقیب و محکومیت مفتری را می نماید.

متعاقب آن مفتری احضار شده و چنانچه دفاعی داشته باشد بیان می نماید، و در نهایت در صورتیکه شاکی شکایت افترا (زیان دیده) بتواند سوء نیت مفتری در طرح شکایت را اثبات نماید، قرار مجرمیت و متعاقب آن کیفر خواست صادر می شود و پرونده برای رسیدگی به اتهام به دادگاه جزائی ارسال می شود.

بنابراین با اثبات سوء نیت شاکی و احراز این امر که وی قصد ضرر رساندن به دیگری را داشته است، جرم افترا محقق و مفتری به مجازات آن که یک ماه تا یک سال حبس و تا 74 ضربه شلاق یا یکی از آنها حسب مورد می باشد محکوم خواهد شد.

باید توجه داشت که صرف اینکه فردی علیه دیگری اقدام به شکایت کیفری نماید، موجب نمی شود تا در صورت عدم پیروزی در دعوا، طرف مقابل وی بتواند وی را به عنوان مفتری تحت تعقیب قرار دهد؛ زیرا در اینصورت می بایست بعد از هر شکایت کیفری که منجر به نتیجه نشود، منتظر طرح شکایت افترا باشیم.

پس فردی را می توان به جرم مفتری تحت تعقیب قرار داد که وی با سوء نیت و به قصد هتک حرمت و شخصیت دیگری امری که جرم محسوب می شود را به وی نسبت داده باشد.

از دیگر راه هایی که می توان حیثیت و آبروی از دست رفته افراد را اعاده نمود، منتشر نمودن حکم بی گناهی این اشخاص از طریق رسانه ها و جرائد و یا ملزم نمودن فرد به عذرخواهی از طریق جراید می باشد.

یکی از دیگر راه های بازگرداندن آبروی از دست رفته افراد طرح شکایت کیفری نشر اکاذیب می باشد و آن زمانی است که فردی کذبی را (نسبت دادن یک دروغ)، به قصد ضرر رساندن و یا تشویش اذهان عمومی در جمع یا از طریق رسانه به دیگری نسبت دهد.

مجازات این جرم، حبس از دو ماه تا دو سال و یا شلاق تا 74 ضربه می باشد.

از دیگر راه های بازگرداندن آبرو و حیثیت از دست رفته افراد جبران خسارت معنوی افراد در سایه ماده 1 قانون مسئولیت مدنی می باشد.

طبق این ماده خسارت های معنوی قابل مطالبه می باشند، این در حالی است که رویه قضایی فعلی تمایل چندانی به صدور حکم نسبت به خسارات معنوی ناشی از جرم ندارد. اما این ماده می تواند دستاویزی برای افراد بوده تا دادگاه را مجاب نمایند با حکم دادن نسبت به خسارات مزبور (معنوی)، از آنها در مقابل طرح شکایت های غیر واقعی و بدون پشتوانه حمایت نماید.

در صورتیکه خواهان در حالی اقدام به طرح دعوا بنماید که می داند حقی برای وی وجود ندارد، خوانده می تواند از دادگاه برای تأدیه خسارات ناشی از هزینه دادرسی و حق الوکاله که ممکن است خواهان به آن محکوم شود، تقاضای تأمین نماید. (تأمین دعوای واهی)

همچنین چنانچه در دادگاه محرز شود که منظور از اقامه دعوا تأخیر در انجام تعهد یا ایدای طرف یا غرض ورزی بوده، دادگاه مکلف است در ضمن صدور حکم یا قرار، خواهان را به پرداخت سه برابر هزینه دادرسی به نفع دولت محکوم نماید.

چند نکته:

- اعاده حیثیت را نباید با اعاده حقوق اجتماعی یکی دانست.

اعاده حیثیت در مورد افرادی مطرح می شود که مرتکب جرمی نشده اند و بی گناه اند و بی گناهی شان نیز ثابت شده است، اما اعاده حقوق اجتماعی در مورد محکومانی است که در شرایط خاصی از حقوق اجتماعی مانند داوطلب شدن در انتخابات ریاست جمهوری، عضویت در شورای حل اختلاف یا هیات مدیره شرکت های دولتی یا خصوصی... محروم می شوند، اما با گذشت زمان معینی این محرومیت ها برداشته می شود و به عبارتی دیگر حقوق اجتماعی این محکومان اعاده می شود.

- در صورتی که اشخاص خود قصد طرح شکایت کیفری را داشته باشند، باید از عنوان نمودن و نسبت دادن عناوین مجرمانه به افراد پرهیز کنند و به جای درج عنوان مجرمانه، بنویسند به شرح شکوائیه و در صورتی که وکیل دادگستری از طرف موکل اقدام به شکایت کیفری نماید، در صورت بیان عنوان مجرمانه بنویسد حسب اظهار موکل.

البته با توجه به اینکه طرفین در بیان عنوان شکایت اجباری ندارند و آنچه که ملزم به بیان آن می باشند بیان موضوع شکایت است، بهتر آن است که انتخاب عنوان قانونی منطبق با موضوع را به دادگاه بسپارند و صرفاً به بیان آنچه که اتفاق افتاده بپردازند.

بر اساس آنچه در بالا گفته شد قانونگذار برای رفتارهای تهمت و افترا و نشر اکاذیب مجازاتهایی را در نظر گرفته است و عموم شهروندان می توانند براساس آن از خود اعاده حیثیت نمایند ولی اینکه ساست مدران و مخصوصاً در زمان حال و دوران رقابتهای انتخاباتی تا چه حد این قوانین مورد احترام آنها قرار می گیرد که پاسخ آن در زوطةهای آینده توسط رفتار ایشان داده خواهد شد.